

Meet the Meforshim: Meet the Baal HaTurim

לעילוי נשמת חיה רחל בת דוד צבי

ר' דניאל איזנברג, פרשת בהעלתך תשפ"ג

במדבר ח:ב

דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן וְאִמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהֵעֲלִתְךָ אֶת־הַנִּזְוֹת אֶל־מוֹלֵךְ פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת:

תלמוד בבלי, שבת כא.

תנו רבנן: מצות חנוכה, נר איש וביתו. והמהדרין, נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין, בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך. אמר עולא: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא. חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין. וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורדין.

בעל הטורים על במדבר ח:ב

שבעת הנרות – כנגד ז' המזלות חנכ"ל שצ"ם. כתיב בהעלותך את הנרות וכתוב להעלות נר תמיד לבית הלל נר ואח"כ נרות שמוסיפין והולכין והיינו להעלות נר תמיד שמעלין בקודש ולבית שמאי תחילה נרות ואח"כ נר שמורדין והולכין. להעלות נר תמיד- ס"ת תרד.

במדבר ט:ו

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֶהְרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:

בעל הטורים על במדבר ט:ו

אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם – בגימ' אילו שהיו נושאים ארונו של יוסף. אשר היו טמאים – בגימ' זה למת מצוה.

תלמוד בבלי, סוכה כה-כה:

והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתנא: "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו'" — אותם אנשים מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקין בנדב ואביהוא. רבי יצחק אומר: אם נושאי ארונו של יוסף היו, כבר היו יכולין ליטרה. אם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו ליטרה. אלא, עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח, שנאמר: "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא", ביום ההוא אין יכולין לעשות, הא למחר — יכולין לעשות!

במדבר י:לד-לו

(לד) וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן-המחנה: (לה) ז ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך ויגסו משנאיך מפניה: (לו) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל: ז

בעל הטורים על במדבר י:לד

בנסעם – ב' במס' בנסעם מן המחנה בנסעם מקדם מה להלן מדדו אף כאן נמי מרדו. עשה נונין הפוכין שרצה להעביר שבטים שאותיותיהם נ' את הירדן שהוא רחב חמשים אלא שחטאם גרם. טעם אחר לנונין הפוכין כדאיתא בשבת פרק כל כתבי שאין זה מקומה וכתבה כאן להפסיק בין פודענות ראשונה לפורענות שניה, ועשה נונין הפוכין לו' שמקומה לפני ג' פרשיות לפניו, ואלו לא היו נונין הפוכין לא הייתי יודע אם לאחר נ' פרשיות אם לפני נ' פרשיות לכך עשאו הפוכין לומר לפני נ' לפניו, והוא אחר ונסע אהל מועד מחנה הלויים בפי' במדבר שמשם עד הכא נ' פרשיות.

במדבר יא:טז

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפֶּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵי וְלִקְחֵת אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:

בעל הטורים על במדבר יא:טז

אספה לי שבעים איש – כנגד שבעים נפש שירדו למצרים וכנגד ע' אומות וכנגד ע' שמות שיש להקב"ה ואלו הן...ושבעים שמות לירושלים.

במדבר ו:כג-כו

(כג) דִּבֶּר אֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (כד) יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: (כה) יָאֵר ה' אֶל פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וְיִחַנְךָ: (כו) יֵשָׂא ה' אֶל פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וְיִשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם:

בעל הטורים על במדבר ו:כג-כז

(כג) כה תברכו – להזכיר זכות ואני והנער נלכה עד כה וכה יהיה זרעך וזהו אשר עד כה ברכני ה' וכ"ה אותיות בפסוק שמע ישראל וכ"ה פעמים ל' ברכה בחומש וכ"ה פעמים שלום בחומש ולכך מתחיל ברכת כהנים בברכה ומסיים בשלום וזהו ה' יברך את עמו בשלום.

אמור להם. מלא ו' כנגד ו' ברכות. יברכך. וישמרך. יאר. ויחנך. ישא. וישם לך שלום. כנגד ו' ה'. תורת ה'. עדות ה'. פקודי ה'. מצות ה'. יראת ה'. משפטי ה'.

(כד) יברכך ה' וישמרך – התחלת התיבות עולה כ"ו כנגד השם של ד' אותיות וסוף התיבות כה"ך עולה מ"ה כנגד השם של מ"ה תיבות וזהו ה' ישמר צאתך ובואך. וג' תיבות בפסוק כדי להזכיר זכות ג' אבות ובהם ט"ו אותיות על שם האבות שראו זה את זה שלשתן ביחד ט"ו שנים וזכות השבטים עם האבות הם ט"ו. יברכך בזכות אברהם דכתיב ביה וה' ברך את אברהם בכל וג' תיבות בפ' כנגד ג' ברכות שנאמרו בו ואברכך. והיה ברכה. ואברכה מברכך.

יברכך ה' – בגי' בנכסים ובגוף.

(כה) יאר – כנגד יצחק שראה העקידה ומת והאיר הקב"ה את עיניו והחייהו כדאיתא בפרקי דר"א. יאר להפך ראי שהיה עולת ראייה ויש בו ה' תיבות וכ' אותיות כיצחק שהיה אחר כ' דורות ושמר ה' חומשי תורה.

(כו) ישא – כנגד יעקב וישא יעקב רגליו וכתוב ביה ושבתו בשלום ויש בו ז' תיבות כנגד השבטים אשר נולדו רובן בז' שנים וכ"ה אותיות כנגד כה תאמר לבית יעקב.

וישם – יש בו ז' תגין שבז' דרכים ישם לך שלום על שם בז' דרכים ינוסו לפניך.

שלום – בגימ' עשו לרמז הוי מקדים שלום לכל אדם ואפי' בשלום נכרי.